

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Soluuntur argumenta prioris sententiæ. c. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

re. Similiter, si dominus vestem promissit seruo manenti in statu pristino seruitutis perfectæ, debet ex veritate ei solvere, præsertim si iuramento fidei adstrinxit. Cæterum quia semper tanquam seruo promissit, manet in potestate illius salua veritate & fide, vestem semel donatam auferre, aut etiam promissam negare: hoc est, nisi esset contra fidelitatem, contra iustitiam non esset. Eo quod si ille seruus manet semper ex omni parte seruus, rem illam non possidet alio iure, quam serui; ac proinde domini sui est.

Cum igitur omnis creatura, quamuis promissione Dei facta, sub potestate Dei, tanquam serua sub domino plene seruitutis iure permaneat quoad omnia, & singula, quæ possidet; si Deus gloriam semel collatam auferret, aut promissam denegaret; infidelis & falsus esset, sed non iniustus: ergo implendo id, quod promissit, ex sola promissione nulla inter ipsum & nos oritur iustitiæ obligatio. Constat igitur ex nullo capite Dei erga nos, & nostri erga Deum iustitiæ commutatiuæ proprie esse, siue ante promissionem, siue post illam. Quibus omnibus confirmata, & explicata satis manet communis Scholasticorum sententia, siquidem secundum commune, & vltimam iustitiæ commutatiuæ acceptionem loquendum est: nam nouas constringere rerum definitiones non licet, vt cap. 3. præmissimus. Accedit deinde in confirmationem nostræ sententiæ, quod ex aliorum opinione, qui iustitiam proprie in Deo defendere moluntur, mille emergunt difficultates, quas intellectus capere nequit: quid ergo nos cogit relicta plana & trita via, asperam, & difficilem ingredi?

CAPVT VII.

Soluuntur argumenta prioris sententiæ.

Opposita sententia fundamētum queritur.

PAUCA nobis supersunt, vt rationes prioris sententiæ diluamus: ex doctrina namque prædicta facile quisque respondere posset: sed vt clarius earum infirmitas appareat, non nihil circa singulas dicemus. Ante omnia autem commune fundamentum conuellere necesse est: asserimus igitur, quoties affectus aliquis, aut operatio ex creaturis ad Deum transfertur, necesse est sine imperfectione transferri: sed cum imperfectio sit duplex, quædam, quæ est annexa accidentarie operationi, vt compassio misericordiæ; quædam vero, quæ ex parte obiecti essentialiter includitur, quantumuis analogice consideretur, & abstrahatur; priori illo modo potest affectus aliquis, qui nobis est, Deo tribui; & sic tribuitur Deo misericordia sine compassione: quia formalis ratio illius est, subleuare alienam miseriam: posteriori vero modo affectus aliquis, qui ex parte formalis obiecti imperfectionem includit, qualis est ira, & vindicta, nequit ad Deum sine metaphora, aut proprie etiam secundum analogiam transferri. Huius rationem reddidimus cap. 3. quo modo autem ira essentialiter illam includat imperfectionem, ostendimus disput. 84. c. 4. de vindicta vero id ipsum probauimus in hac disput. cap. 4. Hoc eodem modo Deo tribuere non possumus affectum iustitiæ commutatiuæ propriæ, nec liberalitatis, nec magnificentiæ: eo quod commutatiua, vt cap. 4. demonstrauimus, circa datum & acceptum constituit æqualitatem, quæ inter nos & Deum esse nequit, liberalitas vero versatur circa pecuniæ largitionem, vel

*46
De affectibus Deo repugnans.*

Non competit illi liberalitas, aut magnificencia.

eius, quod pecunia æstimatur, teste Aristot. 4. Ethic. 1. & S. Thom. 2. 2. q. 1. 7. art. 2. Magnificencia denique circa magnos pecuniæ sumptus, vt docet idem Aristot. eodem lib. c. 2. & S. Thom. 2. 2. q. 134. art. 3. quare stultum est, inquit Aristot. 10. Ethic. c. 8. Deo virtutes politicas tribuere.

Porro S. Thomas in hoc articulo in solutione 1. docet, Deo conuenire liberalitatem, & magnificenciam, non tamen circa actiones ciuiles, sed circa actiones ei proprias; quibus verbis videtur Deo tribuere affectus liberalitatis, & magnificentiæ in largitione bonorum spiritualium, & absque metaphora; dixerat enim metaphorice Deo conuenire temperantiam, & alios affectus, qui circa passionum corporalium moderationem versantur: verum non intelligit de liberalitate, & magnificencia, quæ ponuntur peculiare virtutes, sed de affectibus earum secundum commune quandam, & generalem rationem. Nam si liberalitas, & magnificencia in largitione donorum spiritualium in Deo essent peculiare virtutes, sicut in nobis sunt circa sumptus pecuniæ; eadem ratione in nobis quoque hæ virtutes peculiare constituerentur circa spiritualia. Magister enim qui magna, & abscondita docet, diceretur magnificus, & qui sine inuidia alijs sua communicat, peculiari ratione liberalis vocaretur. Quare hæ virtutes in nobis non haberent tanquam materiam propriam sumptus pecuniæ.

Dicimus igitur etiam absque metaphora Deum liberalis dicatur, & magnificus; tamen non dicitur secundum propriam, & specialem rationem: sed secundum commune quandam itaque propria ratio liberalitatis, & magnificentiæ, vt distinguitur contra metaphoricam, sed non contra commune, versatur etiam circa sumptus spirituales, & Deo optime conuenit. Si etiam de iustitia dicendum est; nam teste Aristotele 5. Ethic. cap. 1. & 2. iustitia in vniuersum de omni virtute dicitur, omnis namque virtus seruat aliquam æqualitatem, & ita ait, prouerbum satis vulgare esse, iustitia in se virtutes continet omnes. Ergo ubi cuncta alia quis attendit, & seruat in sua operatione æqualitatem aliquam communi quadam ratione iustitia dicitur, non quidem improprie, & metaphorice, sed communiter.

Eodem pacto scientia tribuitur Deo absque metaphora, quamuis in eo sit sine discursu: quia communiter etiam absque metaphora scientia dicitur quæuis notitia cum euidencia: cum vero Deo negamus liberalitatem, magnificenciam, iustitiam, & scientiam propriæ, non intelligimus propriæ vt opponitur metaphoræ; sed, vt opponitur communi; hoc est, asserimus, eas virtutes, quæ speciales esse dicuntur, & ab alijs distinctæ, Deo non conuenire. Similiter scientiam secundum peculiarem modum, quo discursum includit, & ab intellectu principiorum distinguitur, quæ proprie tantum nobis conuenit, Deo non esse tribuendam, bene tamen absque metaphora, generalem rationem sciendi ei conuenire.

Iam vero ad primam rationem respondeo, cum Scriptura salua natura rerum commode explicari potest sine metaphora, ita esse exponendam: at ubi affectus, seu operatio repugnat Deo, metaphoram esse admittendam: cumque probatum maneat rationem iustitiæ commutatiuæ propriæ Deo non posse conuenire, supererat, vt secundum metapho-

metaphoram Scriptura intelligeret, quod Deus iustum appellat, vel ipsi iustitiam adscribit. Verum quia est ratio quaedam iustitiae generalis, quae absque metaphora in omnibus virtutibus reperitur, non opus est ad metaphoram confugere, sed Deus dicitur iustus ratione cuiusvis virtutis, & rectitudinis, quae ipsi conuenit; nobiscum autem dicitur iustus, aut quia fidelis est in promissis, & tantum reddit, quantum promittit: promissio enim quaedam iustitiae pars est, & communi vocabulo iustitia potest appellari, aut dicitur etiam iustus, quia aequalitatem seruat inter dignitatem meritorum, & praemia, in quo communis ratio iustitiae reperitur.

Hoc sensu ad Hebr. 6. dicitur: *Non enim iniustus est Dominus, ut obliuiscatur, &c.* tum ratione fidelitatis, quia infidelis non est; tum ratione aequalitatis, quia non retribuit minus, quam merentur operari: meretur autem iniustus, si minus retribueret, aut quia non seruaret fidem, aut quia non seruaret aequalitatem hanc. Quamuis hoc postest ex se non repugnare omnino Deo, quare iustitia Dei non solum debet attendi, ut putauit *Augustinus in Prologo, cap. 10.* secundum decetiam tantum bonitatis suae, vtilius dicatur iustum, quod suam bonitatem decet, sed etiam secundum aequalitatem aliquam rerum inter se, ut explicatum est.

Arguant vero nonnulli, ut probent in Deo esse iustitiam commutatiuam proprie, ex illo ad Rom. 3. *Quem (scilicet Christum) proposuit Deus ad ostensionem iustitiae suae.* Et ex illo ad Rom. 5. *Sicut per unius delictum, &c. ita & per unius (scilicet Christi) iustitiam, nullum tamen inuenies ex Patribus, vel recentioribus interpretibus, qui his locis per iustitiam intelligat commutatiuam, quae est ad alterum. Sed ad Roman. 3. per iustitiam intelligunt vel fidelitatem Dei, qui promissis iustificationem per Christum, vel iustitiam gratiae, qua iustificat impios. Subdit enim Paulus, *Ut sit ipse iustus, & iustificans:* vel iustitiam punitiuam, quam constat non esse proprie commutatiuam in eo, qui punit offensam contra se commissam, ut supra ostendimus. Et multo minus ad Roman. 5. per iustitiam intelligitur commutatiua, sed sanctitas, quam ibi opponit Paulus delicto: ut sicut unus delicto omnes sumus constituti peccatores, ita etiam sanctitate unius omnes sumus effecti sancti.*

Ceterum inutilis alicui noster labor non videtur, ut probaremus specialem virtutem iustitiae commutatiuae, quae in nobis reperitur in Deo non esse, cum iam concedamus aliquam rationem communem iustitiae, & videamur cum aduersariis conuenire, qui ita iustitiam commutatiuam deo concedunt, ut sine imperfectione eam tribuant secundum aequalitatem condignitatis meritorum, & praemij: ipsi enim contendunt esse specialem rationem commutatiuae iustitiae in deo, ac proinde seruandas esse omnes condiciones illius, sicut inter homines seruantur in satisfactione debiti. Ex qua doctrina multa colliguntur, quae vix constare possunt, ut c. 5. & 6. monstratum est. At cum nos dicimus, secundum rationem communem tantum iustitiam in deo reperiri: non est necesse, ut asseramus, eas omnes condiciones iustitiae commutatiuae proprie requiri, ut pers. ita sit satisfactio, & praemij solutio: sed alio modo facilius suis locis philosophabimur in 1. 2. q. 114. artic. 1. de iust.

Vaguet in 1. part. Tomus I.

iustitia nostrorum meritorum, & 1. par. quaest. 1. art. 2. de satisfactione Christi pro nostris peccatis; ubi seruata omni perfecta aequalitate, quae inter Christum & deum, vel etiam inter nos, & deum esse potuit, omnia recte explicabimus, superatis mille difficultatibus, in quas incidere necesse esset, si sequeremur regulas commutatiuae iustitiae proprie, ut ex dictis in praedictis capitulis constat.

Dicit aliquis, sic etiam temperantiam deo tribuere possemus sine metaphora secundum communem rationem, quae in omnibus affectibus virtutis reperitur: eam tamen S. doctor in solutione 1. solum concedit metaphorice. Respondetur, eam secundum metaphoram solum deo conuenire, quia temperantia etiam secundum rationem communem significat moderationem aliquam alicuius insurgentis passionis, quae deo omnino repugnare, & ideo ipsi sine metaphora non conuenit.

Ad secundam rationem dico, si iustitia transferatur ad deum, quae non versetur circa datum, & acceptum, manet necessario secundum communem rationem iustitiae, quia auferretur propria, & specialis ratio obiecti, ut satis probatum est. Et quamuis affectus nostri deo tribuendi sint sine imperfectione, cum tamen imperfectio est essentialis, utpote ortum habens ex obiecto formali affectus, deo proprie conuenire nequit. Talis est imperfectio dati & accepti in iustitia commutatiua, si sequamur definitionem Philosophorum, & Theologorum omnium: nouas autem constringere definitiones, non licet: haec rationes erant in conformatione primae partis illius sententiae: quae vero secundo, & tertio loco aduersarij docent, nulla ratione probant, & satis a nobis supra impugnata sunt.

DISPVT. LXXXVI.

An Deo conueniat iustitia distributiua?

Quorundam Theologorum sententia, cap. 1.
Iustitiam distributiua[m] proprie in Deo non esse auctoritate
Scholasticorum, & aliorum probatur, cap. 2.
Ratione probatur praecedens sententia, cap. 3.
Diluuntur argumenta aduersariorum, cap. 4.

CAPVT. I.

Quorundam Theologorum sententia.

Am vero de iustitia distributiua, quae circa aliud genus aequalitatis versatur, disseramus, an scilicet deo proprie conuenire possit: est autem de hac re maior inter Theologos dissensio: nec enim pauci, nec inferiores nota affirmant, in deo esse iustitiam distributiua[m] secundum proprietatem. Ita docent Ricard. in 4. d. 46. art. 1. q. 1. Capreol. in 1. dist. 45. q. 1. art. 1. concl. 1. q. 2. ad argumenta contra eandem conclusionem Caietan. in hoc articulo, & 2. 2. q. 61. art. 4. circa solut. 1. Ferrar. in 1. con. gen. cap. 9. 2. Sotus lib. 3. de iustitia, q. 5. artic. vii. ad primum, & 3. de natura & gratia, cap. 7. Mosius in confessione Polonica, cap. 73. ante medium: quid vero de hac re S. Tho. docuerit, cap. sequenti dicemus, cum enim hi omnes eodem modo, quo negant in deo esse iustitiam commutatiua[m], pariter affirmant esse distributiua[m], & commutatiua[m] negant secundum proprietatem, hoc eodem modo distributiua[m] concedunt.

Ceterum quoniam distributiua iustitia deo conueniat,

Obijciatur secundum.

Respondetur.

52

Secundum argumentum in contrarium soluitur.

Ricardus.

Capreolus.

Caietanus.

Ferrar. 1.

Sotus.

Hofius.

Iustitiam distributiua[m] proprie, quae tribuitur deo.

Deo.

51

conueniat.